# Raadsvoorstel

| | | |
|---|---|---|
| **Onderwerp** | : | **Actualisatie uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2024 en 2025** |
| Portefeuillehouder | : | Jan Lock |
| Behandelend ambtenaar | : | Jordy Venderbos |
| Zaaknummer | : | 1190013 |

**Gevraagd Besluit**

De gemeenteraad van Molenlanden besluit:

1. De Actualisatie Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2024 en 2025 vast te stellen, waarin:
   a. voor de transitiethema's Regionale Energietransitie, Warmtetransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire economie de activiteiten zijn opgenomen die we de komende twee jaar oppakken;
   b. de benodigde extra middelen voor de jaren 2024 en 2025 in beeld zijn gebracht om de uitvoering van deze activiteiten te continueren en te intensiveren;
2. De aanvullend benodigde middelen, zijnde € 719.485, voor de jaren 2024 en 2025 op te nemen in de begroting 2024-2027.
3. Om de CO2-reductiedoelstellingen van 2030 en 2050 te halen het college opdracht te geven om in ieder geval bij de volgende dossiers de voortgang en inzet op vermindering uitstoot scherp te monitoren en waar nodig bij te sturen:
   - het uitvoeren van het Gebiedsplan Veenweide
   - het realiseren van een Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied
   - het opstellen van een visie Mobiliteit, met daarin aandacht voor Duurzame Mobiliteit
4. Het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2023-2026 in te trekken.

## Inleiding

In november 2022 heeft u het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2023-2026 vastgesteld. In dit uitvoeringsprogramma zijn de verschillende thema's bij elkaar gebracht waarop de Raad doelstellingen heeft vastgesteld, die bijdragen om de gemeente in 2050 (nagenoeg) CO2-neutraal, aardgasvrij en klimaatbestendig te laten zijn. Met nu het voorliggende uitvoeringsprogramma laten we zien wat welke activiteiten we de komende twee jaren oppakken voor de volgende transitiethema's:

1. de Regionale Energiestrategie (RES)
2. (Lokale) Warmtetransitie
3. (Lokale) Klimaatadaptatie en Bodemdaling
4. Circulaire Economie

Eerder is aangegeven, in afwachting van helderheid rondom de Rijksbijdrage voor deze thema's, dat we het uitvoeringsprogramma telkens jaarlijks actualiseren, om zo goed grip te houden op de financiën welke gepaard gaan met deze opgaven. Omdat er inmiddels duidelijkheid is over de rijksbijdragen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 leggen we u nu een uitvoeringsprogramma met budgetvraag voor twee jaar voor.

Bijgaand vindt u de actualisatie van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat voor de jaren 2024 en 2025. In deze actualisatie blikken we vooruit op welke activiteiten de komende 2 jaar opgepakt gaan worden om de doelstellingen te realiseren en geven we u in de bijlage bij het uitvoeringsprogramma een terugblik over de uitgevoerde activiteiten in het afgelopen jaar.

Wij hebben CE-Delft gevraagd om de effecten van het uitvoeringsprogramma (dat met name toeziet op de gebouwde omgeving) op de CO2 uitstoot voor onze gemeente in beeld te brengen. In bijlage 2 vindt u de geactualiseerde versie van de rapportage zoals we die u vorig jaar voor het eerst aan u hebben voorgelegd. In deze monitoringsrapportage is ook de veenweidestrategie meegenomen om een zo goed mogelijk beeld te geven over de verschillende sectoren en de (gemeentelijke) inspanningen die binnen een sector bijdragen aan de CO2 reductie.
Het rapport laat zien dat we met de huidige maatregelen uit het uitvoeringsprogramma de CO2-reductiedoelstellingen voor 2030 van -49% met -26% en in 2050 van -95% met -48% niet halen. Er zijn dus aanvullende maatregelen nodig.

Om aan de verschillende programmaonderdelen te kunnen blijven werken en projecten te blijven continueren is, naast de rijksmiddelen en de verschillende verkregen subsidies, aanvullend budget nodig. In april 2023 hebben we bij het Rijk de specifieke uitkering CDOKE aangevraagd en verkregen voor de jaren 2023, 2024 en 2025. Het verkregen bedrag voor 2023 was in lijn met de inschatting die in het vorige uitvoeringsprogramma was gemaakt namelijk €716.607,-. Voor de jaren 2024 en 2025 is de rijksbijdrage €723.107 en €729.608. De stijgende lijn van de rijksbijdrage die we verwachte (op basis van eerdere communicatie vanuit het Rijk) zoals vermeld in het vorige uitvoeringsprogramma is echter uitgebleven.

Het budget dat bij de vaststelling van het vorige uitvoeringsprogramma is toegevoegd aan de Reserve duurzaamheidsprojecten is deels gebruikt voor de inzet van personeel voor uitvoeren van "verplichte" onderdelen, zoals de uitwerking van de RES-opgaves voor wind en zon, Energiearmoede ,de verkenningen van warmteplannen in drie dorpen en bedrijventerreinen en het Energiebesparingsabonnement. Als gevolg van onder andere personeelswisselingen, de verkregen subsidies waaraan personeelskosten worden toegerekend en meevallers verwachten we dat we aan het eind van het jaar minder uit de Reserve duurzaamheidsprojecten onttrekken dan eerder was geraamd.

## Eerdere besluiten

- Vaststelling Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2023-2026 (Raad nov 2022)
- Lokale adaptatiestrategie (LAS), juli 2021
- Regionale Energiestrategie 1.0, juli 2021
- Transitievisie Warmte Molenlanden 1.0, november 2021

## Beoogd effect

De Raad van Molenlanden stelde in 2021 op verschillende duurzaamheidsdossiers visies en strategieën vast. Daarin zijn diverse korte en lange termijn doelstellingen geformuleerd die eraan

bijdragen om als gemeente in 2050 (nagenoeg) CO2-neutraal, aardgasvrij en klimaatbestendig te zijn. Met het beschikbaar stellen van nieuw budget voor dit uitvoeringsprogramma, kunnen we (verder) werken aan het realiseren van deze doelstellingen.

## Argumenten

*1.1 De inzet op energiebesparing in het uitvoeringsprogramma loopt de komende jaren door*

Vanuit de rijksopgaven en met de enorme prijsstijgingen van energie in 2022 in het achterhoofd (soms met energiearmoede tot gevolg) is energiebesparing een actueel en blijvend thema. Het raakt onze inwoners rechtstreeks in de portemonnee en dat vraagt onze inspanning. De afgelopen jaren hebben we veel inspanningen geleverd gericht op het stimuleren van energiebesparing en op het ontwikkelen van maatregelen en instrumenten om die energiebesparing te versnellen, zoals het EnergieBesparingsABonnement (EBAB) en Regeling Energiearmoede. We zetten onder andere via deze regelingen en inkoopacties ook de komende jaren heel bewust in op energiebesparing. Daarnaast is in 2023 het Nationaal Isolatie Programma gestart waaraan Molenlanden deelneemt.

*1.2 Aanpassing in aanpak uitvoering warmtetransitie*

We blijven ons inzetten om in de kernen waar collectieve systemen (zoals een warmtenet) kansrijk zijn een verkenning te starten samen met de inwoners van de dorpen: Bleskensgraaf, Giessenburg, Nieuw-Lekkerland en Arkel. De verkenning richt zich op wat het meest kansrijke duurzame warmtealternatief is en wanneer de transitie naar deze aardgasvrije warmteoplossing ingaat. Bij dit proces heeft draagvlak onder de inwoners een belangrijke rol.

We zijn in 2022 gestart in twee dorpen: Bleskensgraaf en Giessenburg. Vanuit het uitgangspunt dat we dit samen met onze inwoners en bedrijven willen doen, merken we dat een gezamenlijke opstart van een warmteverkenning soms echt tijd vergt en erg lastig is. De investering in het netwerk is evenwel belangrijk om een solide basis te leggen voor het uitvoeren van de verkenningen met voldoende draagvlak.

De overige kernen, waarbij individuele oplossingen het meest voor de hand liggen krijgen een meer dynamische aanpak. Dit doen we om twee redenen:

1. Bij een individuele aanpak worden de verduurzamingsstappen veelal gemaakt op natuurlijke momenten: zoals een verhuizing, verbouwing of vervangingsmoment van de cv-installatie. Deze momenten zijn voor iedereen anders. Daarnaast is geen woning hetzelfde en is het veelal maatwerk. De inzet van het Energiebesparingsabonnement kan woningeigenaren hier goed bij helpen.
2. De netbeheerder heeft aangegeven dat, gelet op de netcapaciteit, een verspreide overgang naar individuele all-electric oplossingen (zoals een warmtepomp) goed haalbaar is t.o.v. een aanpak waarbij een hele kern de overstap zou maken waarbij de kans op netproblemen zeker aanwezig is.

Een punt van aandacht is dat in 2026 (onder een aantal voorwaarden) niet enkel meer een cv-ketel aangeschaft mag worden, maar moet dit minimaal een hybride systeem (cv-ketel met warmtepomp) zijn. Deze verplichting geldt niet als er zicht is op de aanleg van een warmtenet binnen een periode van 10 jaar. Dit is met name voor de verduurzamingsplanningen van de woningcorporaties een belangrijk onderdeel. Om tot meer duidelijkheid te komen, verkennen we samen met HVC de haalbaarheid van warmtenetten voor die kernen waar een warmtenet volgens de Transitievisie Warmte kansrijk/semi-kansrijk is. Dit gebeurt uiteraard in samenspraak met de dorpen als daar al een dorpsinitiatief op het gebied van warmte gestart is.

*1.3 De inspanningen om het RES-bod voor 2030 te realiseren vragen om intensivering van de uitvoering van het onderdeel windenergie*

Om het RES-bod tijdig, dat wil zeggen voor 2030, te realiseren zijn extra inspanningen nodig voor het onderdeel windenergie.
Zoals u bekend zijn de RES-partners in 2023 een verkenning gestart naar mogelijke nieuwe zoeklocaties voor windenergie als alternatief voor zoeklocatie Avelingen. Deze verkenning wordt in 2024 voortgezet. Na afronding van de verkenning zullen voor de zoeklocaties verdiepende onderzoeken, een plan-MER en intensief omgevingsparticipatie - en management nodig zijn om een volgende fase in te kunnen gaan en om de locaties op te kunnen nemen in een geactualiseerde RES en in het gemeentelijk en provinciaal omgevingsbeleid.

*2.1 De rijksmiddelen zijn nog onvoldoende om de volledige kosten van het uitvoeringsprogramma te dekken*

Het Rijk heeft voor de jaren 2023, 2024 en 2025 middelen beschikbaar gesteld door middel van de specifieke uitkering CDOKE. Molenlanden heeft voor deze jaren €2.169.322,- ontvangen. Dit bedrag is een totaal voor de onderverdeeld in:

- 2023: € 716.607,-
- 2024: € 723.107,-
- 2025: € 729.608,-

Met de inzet van de verkregen rijksmiddelen en inzet van de gemeentelijk Reserve duurzaamheids-projecten komen we voor het jaar 2024 €342.493,- tekort en voor 2025 €376.992,- tekort om alle activiteiten uit het uitvoeringsprogramma uit te voeren. Voor de continuering van de activiteiten is een aanvullende budget van totaal €719.485,- noodzakelijk. Met de dekking van dit bedrag is in de begroting 2024 reeds rekening gehouden. De Reserve Duurzaamheidsprojecten (inclusief het restant van 2023, naar verwachting zo'n €200.000,- zetten we de komende jaren in als dekkingsmiddel voor het nu voorliggende uitvoeringsplan.

*2.2 Dekken via (extra) Rijksgelden en middelen derden*

Net zoals afgelopen jaren verkennen we doorlopend de Provinciale en Nationale subsidie mogelijkheden om de personeels- en uitvoeringskosten van dit uitvoeringsprogramma mee te dekken.
Dit jaar zijn naast de in 2.1 genoemde CDOKE gelden ook gelden ontvangen vanuit de RES en NPLW regeling, waarmee een deel personeelslasten voor die onderwerpen worden betaald. Er zijn impulsgelden voor klimaatadaptatie verkregen om uitvoeringskosten in werken op het gebied van klimaatadaptatie mee te bekostigen. Er is een koppeling gemaakt tussen de gelden van het Nationaal Isolatie Programma (NIP) en het product Energiebesparingsabonnement om daar de gemeentelijke bijdrage aan dit product (voor de NIP doelgroep) mee te bekostigen en waarmee we het bereik kunnen van het Energiebesparingsabonnement kunnen vergroten. Ook vanuit de verkregen NIP gelden wordt een klein gedeelte personeelslasten betaald die gepaard gaan met de uitvoering van deze regeling.

<u>Overzicht subsidies en specifieke regelingen in 2023 aangevraagd/verkregen</u>

- Nationaal Isolatie Programma: €482.009,- verkregen en €268.640,- nog aan te vragen.
- RES: Rijk: €159.768,- en Provincie: €35.000,- (50% voor Molenlanden en 50% voor Gorinchem)
- NLPW: €174.264 (50% voor Molenlanden en 50% voor Gorinchem)
- ÇDOKE: €2.169.322,- (voor de jaren 2023, 2024 en 2025)

- Impulsregeling: €343.637,- voor uitvoering in dit jaar en €33.247,- voor uitvoering in 2024-2027

Afgelopen jaar is ook een brede subsidieverkenning uitgevoerd van Provinciaal, Nationaal en Europese subsidies. Deze verkenning heeft tot de volgende inzichten geleid:

- Molenlanden gebruikt eigenlijk de meeste zo niet alle subsidiemogelijkheden die nationaal en provinciaal beschikbaar zijn. De uitzondering is de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed, die wordt opgepakt.
- Op Europees niveau zijn veel mogelijkheden. N.a.v. de mogelijkheden zijn verkennende gesprekken gevoerd over kansen en mogelijkheden. De les die we daaruit leerden was dat op Europees niveau regionale en/of thematische organisatie met een bereik van tenminste 1.000.000 inwoners en ondernemers kansrijk is. We zijn nu bezig te (be)kijken welke thema's ons uniek maken (m.n. de combinatie van bodemdaling, water(veiligheid), een toekomstbestendige agrarische omgeving en een aantrekkelijke leefomgeving. De uitdaging is om gebieden met zelfde thema's en tijd te vinden om voldoende volume te hebben voor de Europese Unie. We verwachten daar 2024 en een deel van 2026 aan te besteden en u als raad over de voortgang te informeren.

*3.1 Om de CO2-reductiedoelstellingen van 2030 en 2050 te halen, is meer inspanning nodig dat nu in uitvoeringsprogramma staat*

Het bijgevoegde CO2-rapport laat zien dat we met de huidige activiteiten uit het uitvoeringsprogramma de CO2-reductiedoelstellingen niet gaan halen. Het voorliggende uitvoeringsprogramma bestaat met name uit maatregelen die gericht zijn op het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Dit past ook bij de rol van een gemeente om de lokale energietransitie te trekken. Deze sector is goed voor 14% van de totale broeikasgasemissies in Molenlanden.

Uit de verkenning van CE-Delft blijkt dat de sectoren landbouw en mobiliteit met 36% en 24% grotere veroorzakers van emissies zijn. Zij hebben daarmee grotere potentie voor CO2-reductie, maar tegelijkertijd past daarbij wel de kanttekening dat de invloed van de gemeente soms beperkt is. Bij mobiliteit bijvoorbeeld, maakt de provincie keuzes rond openbaar vervoer en wordt de hoge uitstoot deels veroorzaakt door Rijkswegen.

Waar we als Molenlanden wel invloed op hebben, als we willen inzetten op extra maatregelen om het doel van 95% CO2-reductie in 2050 te halen is het 'landgebruik', zoals dat in het rapport van CE-Delft genoemd wordt. De veenweideaanpak en het gebiedsplan Landelijk Gebied kunnen hier naar verwachting een belangrijke bijdrage aan leveren.
Daarnaast willen we een visie Mobiliteit opstellen met daarin aandacht voor duurzame mobiliteit. We beseffen dat dit geen grote invloed op de CO2-reductie zal hebben, maar het legt wel een goede basis om (waar mogelijk) in te zetten op duurzame mobiliteit.

Door het jaarlijks bij de actualisatie van het uitvoeringsprogramma strak te monitoren op CO2 indicatoren en reductie, volgen we de effecten en houden we scherp in hoeverre Molenlanden de reductiedoelen haalt en waar bijstelling/meer nodig is.

## Kanttekeningen

*1.1 De rijksmiddelen dragen de kosten voor het uitvoeringsprogramma nog niet volledig.*

Er heerst nog onzekerheid rondom de gelden die in de toekomst vanuit het Rijk naar gemeenten komen voor de uitvoering van de opgaven van het nationale Klimaatakkoord. Zo was eerder de

verwachting dat er een brede doeluitkering tot 2030 zou komen die gemeenten een meerjarig financieel perspectief zou geven.

Echter werd dit jaar werd bekend dat het Rijk de specifieke uitkering CDOKE ging opstellen voor de jaren 2023, 2024 en 2025. Deze uitkering geeft ons slechts een doorkijk van 2 jaar vooruit. Daarnaast bleek ook dat de stijgende lijn in de rijksbijdragen, zoals het Rijk die eerder in het vooruitzicht stelde en wij aangaven in het vorige raadsvoorstel, niet werd gehandhaafd.

Bij de raadsbehandeling in november 2022 van het vorige uitvoeringsprogramma is aangegeven dat er op zoek gegaan wordt naar andere mogelijkheden om in de bekostiging van het benodigde budget van een volgend uitvoeringsprogramma's te voor zien, met als doel niet opnieuw een beroep te hoeven doen op de Algemene reserve. Door o.a. het uitblijven van een stijgende lijn in de rijksbijdragen en er geen aansluiting gezocht kan worden (op het niveau van dit uitvoeringsprogramma) bij Europese subsidies en de meeste zo niet alle nationale- en provinciale subsidies reeds worden benut is het niet gelukt om dit voorstel zonder budget vraag aan u aan te bieden. Zie voor inhoudelijke bedragen ook argument 2.2.

## Extra uitleg bij de kosten

De dekking van de begrote kosten van dit uitvoeringsprogramma kent drie financieringsbronnen: de subsidies/specifieke regelingen, zoals de CDOKE gelden vanuit het Rijk, de Reserve duurzaamheidsprojecten en de €719.485,- waarvan de dekking is opgenomen in de begroting 2023. De stand van de Reserve duurzaamheidsprojecten was 1 januari 2023 €1,2 miljoen, waarvan €600.000,- gereserveerd was voor de uitvoering van het vorige uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2023-2026.
Gelet op de inschatting dat we aan het einde van het jaar minder uit de reserve hoeven te onttrekken dan verwacht hebben we naast de inzet van de resterende €600.000,- uit de reserve rekening gehouden met een extra €200.000 dekking uit deze reserve voor dit uitvoeringsprogramma.
Resume: Het totaal benodigde budget voor 2024 en 2025 is €3.261.200,-. Als we de rijksbijdrage en de onttrekking uit de Reserve duurzaamheidsprojecten van €800.000 bij elkaar optellen: €2.541.715,- resteert er een budgetvraag van in totaal €719.485,- voor de looptijd van dit uitvoeringsprogramma (2024-2025). In de begroting 2024 hebben we daarom voorzien in een Onttrekking aan de Algemene reserve ten gunste van de Reserve duurzaamheidsprojecten waar vervolgens de lasten uit gedekt worden, uiteraard op basis van werkelijke uitgaven. Zoals aangegeven is dit voorzien in de nog vast te stellen begroting 2024-2027 (welke gelijktijdig met voorliggend voorstel behandeld zal worden tijdens de raadsvergadering van november).

## Vervolgstappen

- Via een persbericht communiceren we over uw besluit over het uitvoeringsprogramma.
- Eind 2024 informeren we u via een raadsinformatiebrief over de voortgang van het uitvoeringsprogramma en door middel van een monitoringsrapportage.

## Bijlagen

1 Actualisatie Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat Molenlanden 2024-2025
2 Terugblik over 2023
3 Verkenning Klimaatbeleid gemeente Molenlanden - CO2-effecten van het Uitvoeringsprogramma duurzaamheid en klimaat (Rapport CE Delft 2023)
4 Monitoringsrapportage Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat (OZHZ)

# Raadsbesluit

| | | |
|---|---|---|
| **Onderwerp** | : | **Actualisatie uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2024 en 2025** |
| Zaaknummer | : | 1190013 |
| Portefeuillehouder | : | Jan Lock |

**De raad van de gemeente Molenlanden:**

Gelet op het bijbehorende raadsvoorstel;

**Besluit:**

1. De Actualisatie Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2024 en 2025 vast te stellen, waarin:
   a. voor de transitiethema's Regionale Energietransitie, Warmtetransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire economie de activiteiten zijn opgenomen die we de komende twee jaar oppakken;
   b. de benodigde extra middelen voor de jaren 2024 en 2025 in beeld zijn gebracht om de uitvoering van deze activiteiten te continueren en te intensiveren;
2. De aanvullend benodigde middelen, zijnde € 719.485, voor de jaren 2024 en 2025 op te nemen in de begroting 2024-2027.
3. Om de CO2-reductiedoelstellingen van 2030 en 2050 te halen het college opdracht te geven om in ieder geval bij de volgende dossiers de voortgang en inzet op vermindering uitstoot scherp te monitoren en waar nodig bij te sturen:
   - het uitvoeren van het Gebiedsplan Veenweide
   - het realiseren van een Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied
   - het opstellen van een visie Verkeer, met daarin aandacht voor Duurzame Mobiliteit
4. Het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2023-2026 in te trekken.

Aldus besloten tijdens de openbare raadsvergadering van de gemeente Molenlanden, gehouden op 9 november 2023.

de griffier, de voorzitter,

Marjolein Teunissen Theo Segers